

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Kuhmon kaupunki, kaupunginhallitus

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Raija Kilponen, raija.kilponen@kuhmo.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kuhmon kaupunginhallitus 22.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei.

SOTE-uudistuksessa on erittäin kunnianhimoiset tavoitteet: kaventaa hyvinvointieroja, yhdenvertaiset ja laadukkaat sote- ja pelastuspalvelut halutaan taata kaikille Suomessa asuville sekä parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta. Tavoite on ylevä, mutta lakiesitysten mukaisissa toimilla mahdoton toteuttaa käytännössä.

Uudistuksessa tavoitteena on painopisteen siirto perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Esityksessä ei vielä oteta riittävästi kantaa siihen, miten peruskunnat voivat osoittaa riittävästi resurssia peruskuntien ennaltaehkäisevään työhön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi. Ennaltaehkäisevään työhön panostaminen on uudistuksessa ratkaisevan tärkeää. Kansalaisten elämäntapavalinnat vaikuttavat jopa 80 %:iin sairauksista tai hoitoa vaativiin vaivoihin. Edes pieni muutos elämäntavoissa vaikuttaa positiivisesti mm. työikäisten työhyvinvointiin ja sitä kautta hyvinvointiin vanhemmalla iällä.

SOTE -uudistuksen tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa, mikäli Suomessa ei panosteta enemmän ennaltaehkäisevään työhön.

Väestön hyvinvointi- ja terveyseroihin ja mahdollisuuksiin kaventaa niitä vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelujen ohella ja osin niitä enemmän työllisyys, koulutus, asunto-olot, vapaa-ajan vietto, ympäristö sekä osallistumisen ja mielekkään toiminnan mahdollisuudet. Sote-uudistuksella voidaan vaikuttaa vain pieniltä osin väestön hyvinvointi- terveyserojen kaventamiseen.

Jos halutaan, että yhdenvertaisuus terveyseroissa toteutuu, maakunnan palvelujen saavutettavuuden ja lähipalveluiden (erityisesti perusterveydenhuolto) on toteuduttava.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

On mahdollista. Kuhmon kaupunki esitti Kainuun kunnille keväällä 2019 (Kuhmon kaupunginhallitus 23.04.2019 § 106), että pelastustoimen ja ensihoidon tiiviimpi yhteistyö selvitetään. Esitys laadittiin keskustelun herättäjäksi, jotta ensihoidon ja pelastustoimen yhteistyö saadaan saumattomaksi ja tiiviiksi. Kustannusten hallinta sekä henkilöstön rekrytointihaasteet ovat ajankohtaisia kysymyksiä, joihin tulee tarttua.

Pelastustoimi ja sosiaali- ja terveyspalvelut ovat lakisääteisiä peruspalveluita, joiden saatavuudesta valtion tulee viimekädessä vastata.

Pelastustoimen tehtävät siirtyivät vuoden 2004 alussa yksittäisiltä kunnilta kuntien ylläpitämien alueellisten pelastuslaitosten hoidettaviksi. Pelastustoimen alueellistamisen vaikutuksia on tutkittu tarkasti ja tutkimuksien perusteella voidaan todeta, että pelastustoimen alueellistaminen on yhdenmukaistanut ja parantanut pelastustoimen palvelutasoa. Parantuneen palvelutason keskeisenä tekijänä on ollut toiminnan kehittämisen perustuminen pelastustoimen aluetta koskevaan kokonaisvaltaiseen riskikartoitukseen ja sen tulosten hyödyntämiseen ilman hallinnollisia kuntarajoja.

Pelastustoimessa on ilman esitettyä muutostakin merkittäviä rahoituksen korotuspaineita, johtuen mm. pelastustoimen toimintavalmiusohjeen edellyttämistä paloasemaverkon parantamishankkeista, paloasemakiinteistöjen elinkaari- ja sisäilmaongelmista, lisääntyvistä ICT-kustannuksista, lakisääteisen korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönotosta, puutteista palvelutasossa, sekä osassa pelastuslaitoksia käytössä olevan varallaolojärjestelmän muutoksista. Indeksitarkistukset eivät riitä kattamaan näitä korotuspaineita. Osa ICT-kustannusten noususta liittyy parantuvaan kyberturvallisuuteen, jo-ten ICT-kehitys ei sellaisenaan kevennä kustannuksia toisaalla. Pelastustoimen rahoituksen osalta voidaan todeta, että pelastustoimen kokonaisrahoitustarve on merkittävästi suurempi kuin hallituksen esityksessä kuvattu rahoitustaso.

Esitys tulee merkittävästi lisäämään valtiojohtoisuutta, sisältäen varsin monimutkaisen ja yksityiskohtaisen seuranta- ja neuvottelujärjestelmän. Uhkana on, että valtiojohtoisuuden merkittävä lisääminen vie pelastustoimen resursseja kentältä keskushallintoon ja heikentää näin ollen pelastustoimen alueen vaikutusmahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä.

Ehdotettu esitys ei varmista nykyistä enempää pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen synergiahyötyjä tai pelastustoimen palveluntuotantokokonaisuuden toteuttamista harvaan asutuille alueille tai kasvukeskuksissa. Ehdotusta tulee muuttaa siten, että ensihoitopalvelukokonaisuuteen sisältyvien tehtävien toteuttaminen yhdessä pelastustoimen kanssa olisi kansallisesti velvoittavampaa kuin nyt on esitetty. Tämä on erityisen tärkeää harvaanasutuilla alueilla, joissa palveluntuotannon toteuttaminen edellyttää innovatiivisuutta, ketteryyttä ja yhteisten resurssien tarkoituksenmukaista hyödyntämistä asiakaslähtöisten, oikeanaikaisten ja vaikuttavien palvelujen toteuttamisessa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Maakuntalain säännökset valtuuston vaaleista, päätöksenteosta ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksista vastaavat pitkälti kuntalain säännöksiä. Kuntalaki muodostaa hyvän ja koetellun mallin lainsäädännölle. Itsehallinnon ja kansanvaltaisuuden toteutumisen kannalta olennaista on kuitenkin myös se, millainen päätösvalta vaaleilla valituilla maakunnan valtuutetuilla ja muilla päätöksentekijöillä on tosiasiaassa.

Vaikuttamisen muodollisten välineiden ohella on tärkeä arvioida, mihin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia käyttämällä voi vaikuttaa. Esimerkiksi pitkälle palvelujen järjestämiseen ulottuva ministeriön ohjaus rajoittaa tosiasiallisesti itsehallintoa ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia maakunnassa.

Tehtäviä koskevan päätösvalan siirtyminen vahvan kunnallisen itsehallinnon piiristä selvästi heikomman maakunnallisen itsehallinnon piiriin ei ole omiaan vahvistamaan yhteiskunnan kansanvaltaisuutta. Maakunnilla tulee olla itsenäisempi oikeus päättää palvelujen järjestämisestä ja esimerkiksi mahdollisuus sopia kuntien kanssa palvelujen järjestämisvastuusta alueellaan.

Ehdotuksella on tarkoitus luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla alueella sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle sote-maakunnan toiminnassa.

Vaalijärjestelmää on mahdollista kehittää niin, että se turvaa paremmin alueellisen edustavuuden esimerkiksi ottamalla käyttöön maakunnan sisäiset vaalipiirit tai puoliavoin listavaali.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Sote-maakuntien investointeja on säädelty merkittävästi ja investointien suhteen liikkumavara jää pieneksi. Sote-maakunnalla ei tule olemaan riittävästi liikkumavaraa, jotta se voisi investointioikeutensa puitteissa hankkia omistukseensa myös kuntien omistamia sote-toimitiloja. SOTE-maakunnilla tulee olla oikeus tarvittaessa hankkia omistukseensa myös kuntien omistamia SOTE-toimitiloja.

Ehdotuksen mukainen tiukka investointien rahoitusmalli, jossa pohjana laskennallinen lainojen hoitokate ja olemassa olevien lainojen määrä, voi aiheuttaa maakunnille ongelmia toteuttaa kehittämisen kannalta välttämättömät investoinnit. Varsinkin mikäli maakunnalle siirtyvä poistonalainen käyttöomaisuus on jo elinkaarensa päässä, pelkästään poistojen varaan rakennettu korvausinvestointien rahoitusmalli ei ole riittävä. Rahoitus ei voi pohjautua pelkkiin laskennallisiin tunnuslukuihin vaan sen tulee perustua todelliseen tarpeeseen.

Toimitilojen hallinnointi on alkuvaiheessa tarkoituksen mukaisinta järjestää paikallisella tasolla ja myöhemmin alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

Lakia valmistellessa tulisi huomioida, kenelle jää ja kenellä on vastuu vanhojen käytöstä poistuvien kiinteistöjen purkamisesta ja alaskirjauksesta.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kunnat ja maakunnat ovat tulevaisuudessa samaa menoerää suhteessa valtioon (paikallishallinto), joten jos maakuntien rahoitus ei riitä, syntyy uhka kuntien valtionosuuksille.

Sote-maakuntalain 8 § sisältäisi säännökset tehtävien siirrosta maakunnan ja kuntien välillä. Ehdotuksen peruslähtökohtana on maakunnan ja kunnan tehtävien täydellinen eriyttäminen. Maakunta hoitaa laissa sille säädetyt tehtävät eikä maakunta voi sopia tehtävien järjestämisestä kuntien kanssa. Vaikka maakuntalakiin on laajasti omaksuttu kunnallishallinnon käytännössä koeteltuja piirteitä, on tältä osin päädytty täysin poikkeavaan ratkaisuun. Maakuntalaissa tulisi sallia maakunnille ja kunnille mahdollisuus sopia tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle ja päinvastoin. Lähtökohtana tulisi olla itsehallintoon ja järjestämistehtävään luontevasti kuuluva mahdollisuus sopia järjestämisvastuun siirtämisestä niissä tehtävissä ja niissä tapauksissa, joissa se on tarkoituksenmukaisinta. Tarpeeton rajoittava sääntely jäykistää toimintaa, vähentää tehokkuutta ja heikentää alueiden ja kuntien poikkeavien olosuhteiden huomioinnin mahdollisuutta.

Maakunnalla tulisi olla mahdollisuus arvioida omista lähtökohdistaan, onko tarkoituksenmukaista sopia tehtävien hoitamisesta kunnan kanssa. Sopimismahdollisuus on tarpeen esimerkiksi ympäristöterveydenhuollon, kotouttamisen ja kuntouttavan työtoiminnan tehtävissä sekä

opiskeluhuollon, psykologi- ja kuraattoripalveluissa. Maakunnalla tulisi olla mahdollisuus ottaa kunnalta tehtävä hoitaakseen täyttä korvausta vastaan ja toisaalta mahdollisuus siirtää järjestämisvastuuta harkitsemassaan laajuudessa kunnalle.

Kunnan ja sote-maakunnan välisen yhteistyön varmistamiseen ei lakiluonnoksessa ole kiinnitetty riittävästi huomiota, eikä esitetty säädös yksistään turvaa tämän edellyttämien yhteistyörakenteiden ja toimintamallien muodostumista. Esitetystä tulisi täydentää siten, että neuvotteluelvoituksen lisäksi sote-maakunnan ja kuntien tulisi sopia yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. Luonnoksen 14 §:n mukaan sote-maakunnan ja kuntien on valtuustokausittain neuvoteltava tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Kyse lienee muodollisen yhteistyön minimisäännöksestä. Tosiasiassa kuntien ja maakuntien välillä on erittäin paljon yhdyspintoja, joissa käytännön yhteistyön on toimittava.

E erityisen tärkeää yhteistyö on sote-maakunnan ja kunnan yhteisillä asiakaspinnoilla, joissa vaikuttavalla yhteistyöllä on mahdollista edistää asiakkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä hillitä niin kunnan kuin sote-maakunnan kustannusten kasvua. Yhteisiä asiakaspintoja on mm. lasten ja perheiden palveluissa, nuorten työpajapalveluissa ja maahanmuuttopalveluissa. Lisäksi osaavan työvoiman ennakointi ja opiskelijoiden sote-palvelut edellyttävät koulutuksen järjestäjän ja maakunnan yhteistyötä.

Jatkovalmistelussa tulisi keskittyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellyttämään tiedon ajantasaisuuteen ja tiedon liikkumisen mahdollistavaan lainsäädäntöön. Ajantasaisen tiedon välittämisen velvollisuus olisi syytä kirjata erikseen maakuntien tuottamaan asiantuntijatukseen kunnille.

Lakiluonnoksessa sote-maakuntien yhteistoiminnan mahdollisuuksia on rajoitettu sote-maakuntayhtymien osalta siten, että sote-maakuntayhtymälle ei voisi siirtää järjestämisvastuuta. Luonnoksessa ei ole esitetty perusteluja valitulle ratkaisulle, joka käytännössä rajoittaisi sote-maakuntien mahdollisuuksia järjestää palveluja itsenäisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Sote-maakunta voi 6 §: mukaan harjoittaa alueellaan sen lakisääteisiä tehtäviä tukevaa, vähäriskistä liiketoimintaa. Alueellinen rajausta poikkeaa kuntalain nyky sääntelystä ja voi johtaa joissakin tapauksissa maakunnan järjestämisvastuulle siirtyviä palveluja tuottavien osakeyhtiöiden toiminnan huomattavaan rajaukseen. Ehdotettu alueellinen toimialan rajausta on tarpeettoman tiukka.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä pääosin

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei pääosin

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 § Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu

Onko järjestämisen rajaaminen sote-maakunnan alueeseen tarpeellista, kun aluekytkentä sisältyy jo maakunnan asukas –käsitteeseen? Rajausta on joka tapauksessa täsmennettävä esim. ostopalvelujen ja palvelusetelin osalta. Jos oma toiminta on kiellettyä maakunnan ulkopuolella, on tarkennettava sitä, koskeeko vastaava rajausta myös muita tuotantotapoja ja arvioitava sen vaikutukset palvelujen järjestämiseen.

12 § Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta

Vaatus siitä, että hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta, on tulkinnanvarainen ja vaatii täsmenmistä. Järjestämisvastuuseen liittyy lähtökohtaisestikin vastuu myös ostopalveluista. Ilmaisu kaikissa tilanteissa on moniselitteinen ja tässäkin herättää huolen siitä, edellytetäänkö palvelutuotannossa päällekkäistä kapasiteettia.

Vaatus siitä, että Sote-maakunta ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, voi näin kategorisessa muodossa osoittautua ongelmalliseksi. Julkisen vallan käyttöä sisältyy esimerkiksi palveluihin, joihin liittyy rajoitustoimenpiteitä kuten esimerkiksi lastensuojelujen sijaishuolto, kehitysvammaisten erityishuolto sekä ikääntyneiden asumispalvelut.

13§ Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset ja 16§ yksityisen palveluntuottajan alihankinta.

13§:ssä säännellään yksityistä palveluntuottajaa koskevista vaatimuksista ja 16§:ssä vastaavasti yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta. Ehdotettujen pykälien sääntely menee kuitenkin osittain pidemmälle kuin voimassa olevassa hankintalaissa on säädetty. Siksi vähintään perusteluissa olisi hyvä tuoda selkeästi esiin, miltä osin järjestämislaissa on tarkoitus säätää asiasta hankintalaista poikkeavasti. Sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnat kilpailutetaan hankintalain 12 luvun mukaisesti. Kyseisessä luvussa ei esimerkiksi ole alihankintoja koskevaa pykälää. Hankintadirektiiveissä alihankinnat on säännelty eri tavalla ja näin ollen järjestämislain pykälät toisivat hyvin erilaisen/tiukemman lähestymiskulman alihankkijoiden käyttämiseen. Tämä on hyvä tuoda lainsoveltajalle selkeästi esiin.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Lakiehdotuksista puuttuu ympäristöterveydenhuollon siirtäminen sote-maakunnan tehtäväksi. Tästä voidaan kuitenkin sopia kuntien ja maakunnan kesken erikseen. Tämä vaatii myös sopimisen rahoituksesta. Paikkakunnilla, joilla on tuotantoelämiä, tulee eläinlääkäripalveluiden toimia.

Säädökset turvaavat saatavuuden, mutta saavutettavuus heikentyy joka tapauksessa harvaan asutuilla seuduilla. Tähän voidaan vaikuttaa digitalisaation ja ns. liikkuvien palvelujen avulla.

Haasteena tulee olemaan se, miten maakunta pystyy huolehtimaan kansalaisten palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.

Kuntien merkittävä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä tulee huomioida ja varmistaa että kunnilla on sen toteuttamiseksi riittävät taloudelliset resurssit ja osaaminen.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Ehdotettu lain 8 § on pääosin oikeansuuntainen. Esimerkiksi lain 1 kohta sisältää tavoitteet pelastustoimen palveluiden yhdenvertaisen toteuttamisen ja palveluiden vaikuttavuuden turvaamiseksi sekä yhdenvertaisuuden ja suku-puolten tasa-arvon määrittämiseksi.

Perustelu: Pelastustoimen valtakunnallisen strategian tavoitteissa on selkeästi määriteltävä pelastustoimen palveluntuotannon yhdenvertainen toteuttaminen sekä kehittäminen harvaan asutuilla alueilla ja kaupunkikeskuksissa. Tämä on erityisen merkityksellistä jo pelkästään sen vuoksi, että pelastustoimi on yksi sisäisen turvallisuuden viranomaisista ja jonka tehtävänä on turvata ihmisten arki niin normaali- kuin poikkeusoloissakin koko Suomen alueella. Tehtävän toteuttaminen edellyttää pelastustoimen valtakunnalliseen strategiaan sisältyviä linjauksia ja tavoitteiden määrittämistä sekä riittävän rahoituksen varmistamista siten, että pelastustoimen viranomaisten palveluntuotannon toteuttaminen koko Suomen alueella kyetään turvaamaan.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen ICT- järjestelmien kehittäminen ja korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönottamisen strategiset tavoitteet. Perustelu: ICT- järjestelmien kehittäminen ja TUVE- verkon laaja-alainen käyttöönotto kasvattavat merkittävällä tavalla pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Edellä mainituilla muutoksilla on merkittävä yhdyspinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa sekä viranomaisten väliseen viestintään ja erityisesti turvaluokiteltujen tietojen vaihtamiseen eri turvallisuusviranomaisten välillä. Korkean varautumisen turvallisuusverkon (TUVE) käyttöönotto ei rajaudu pelkästään pelastustoimeen ja sisäministeriön hallinnonalaan, vaan sillä turvataan valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeiden viranomaisten yhteistyö ja viestintä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittäminen sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden strategiset tavoitteet. Perustelu: Pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittämisellä sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden tavoitteiden määrittämisellä on merkittävä yhdyspinta pelastustoimen uudistuksen tavoitteisiin sekä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn

muodostumiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla (tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa). Lisäksi se mahdollistaa pelastustoimen hallinnonalan yhdenmukaisen tietoon perustuvan kokonaisnäkemyksen muodostamisen pelastuslaitoksien käytössä olevasta pelastus- ja erityiskalustosta ja materiaalisesta varautumisesta kokonaisuudesta sekä antaa riittävät perusteet tarkoituksenmukaisen huoltovarmuuden ja varastokapasiteetin määrittämiselle Suomessa. Tämä tietoon perustuva kokonaisnäkemys mahdollistaa osaltaan myös pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien tarkoituksenmukaisen käyttöön saamisen kansallisella sekä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen osa-alueilla.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Nykyisessä turvallisuusympäristössä on entistä tärkeämpää varautua kansainvälisen avunannon lisäksi käyttämään pelastustoimen erityisresursseja tehokkaasti myös Suomessa tapahtuvissa onnettomuustilanteissa. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisresurssien käyttäminen Suomessa tapahtuvissa onnettomuuksissa luo osaltaan myös vahvan perustan tilanteisiin, joissa jouduttaisiin pyytämään kansainvälistä apua Suomeen (isäntävaltion tukitoimet, Host Nation Support).

Kansainvälisten erityisresurssien sijoittamisessa on tarkoituksenmukaista huomioida alueellinen riskiprofiili ja toimintaympäristön erityispiirteet siten, että ne tukevat pelastus-toiminnassa hyödynnettävien erityisresurssien ylläpitoa, suorituskyvyn kehittämistä ja käyttöön saamista kaikissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa. Lähtökohtana erityiskaluston sijoittamiselle tulee olla pelastuslaitosten yhteistoiminta ja erikoiskaluston sijoittaminen tarkoituksenmukaisella tavalla koko Suomen alueelle. Erikoiskaluston sijoittaminen ja muodostelmien perustaminen voidaan toteuttaa järjestämisalakiehdotuksen 5 § yleisperiaatteiden mukaisesti sote-maakuntien yhteisen päätöksen perusteella. Esimerkkeinä koottavista erityisresursseista voidaan mainita mm. metsäpalo- ja tulvantorjuntavalmiudet, CBRN- valmiudet, rauniopelastaminen, kylmäpelastaminen, kansainvälisten pelastus-toiminnan resurssien ylläpito ja koordinaatio, erityisresurssien hälyttäminen (24/7) tilan- nekeskus jne. Tilannekeskuksen osalta voidaan vielä todeta, että päätöksen kansallisten erityisresurssien lähettämisestä kansainväliseen toimintaan tekee sisäministeriö, jolloin pelastustoimen valtakunnallinen 24/7 tilannekeskus voisi toimia sisäministeriön tukena kansallisten erityisresurssien hälyttämisessä.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kansanvälisen avunannon ja vastaanottamisen sekä hälyttämisen koordinaatiotoiminto on tarkoituksenmukaista koota pelastustoimen 24/7 valtakunnallisen tilanne/ johtokeskuksen yhteyteen. Pelastustoimen valtakunnallinen tilannekeskustoiminta on tarkoituksenmukaista antaa Helsingin kaupungin, Vantaan ja Keravan ja Länsi-Uudenmaan sote-maakuntien hoidettavaksi. Valtakunnallinen tilannekeskus olisi myös osa pelastustoimen tilannekeskuspalvelukokonaisuutta (1+4+13), joka sisältyy ehdotukseen pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämisestä (SM 21/2018).

Kansanvälisen pelastustoiminnan kalusto ja varusteet tulisi sijoittaa Pohjois-Savon sote-maakunnan alueelle pelastuspalvelumekanismiin rekisteröityjen muodostelmien tarvitseman kaluston osalta. Muun kansainväliseen avun erikoiskalusto tai pelastuslaitosten oma erikoiskalusto tulisi kyetä sijoittamaan maatieteellisesti ja uhkaperusteisesti tarkoituksenmukaisella tavalla koko Suomen alueella.

Rauniopelastamistoimintaan kykeneviä muodostelmia ja erityiskalustoa olisi tarkoituksenmukaista koota pelastustoimen yhteistoiminta-alueille siten, että yliopisto sote-maakunnat toimisivat keskuspaikkoina. Pelastusmuodostelman kokonaisvahvuus muodostettaisiin sote-maakuntien yhteisen sopimuksen perusteella ympäröivien pelastuslaitosten henkilökunnasta esim. 1 ryhmä/ pelastuslaitos.

Peruste: Pelastustoimen rauniopelastamisen suorituskyvyn kehittäminen palvelee niin kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen, kuin myös kansallisen suorituskyvyn kokonaisvaltaista kehittämistä. Toisena merkittävänä perusteena on maanalaisen rakentamisen yleistyminen (tunnelit, maanalaiset varastot, pysäköintihallit yms.) sekä kaivannaisteollisuuden (maanalaiset kaivokset) määrän voimakas kasvu sekä yhteiskunnallinen merkitys Suomessa. Maanalainen rakentaminen ja maanalla työskentely muodostavat pelastustoimelle uudenlaisen uhkaperusteen ja suorituskyky-vaatimuksen rauniopelastamisen osa-alueella.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 § Valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle:

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen ict-järjestelmien kehittäminen ja korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönoton strategiset tavoitteet. Perustelu: ICT- järjestelmien kehittäminen ja TUVE- verkon laaja-alainen käyttöönotto kasvattavat merkittäväällä tavalla pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Edellä mainituilla muutoksilla on merkittävä yhdyspinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa sekä viranomaisten väliseen viestintään ja erityisesti turvaluokiteltujen tietojen vaihtamiseen eri turvallisuusviranomaisten välillä. Korkean varautumisen turvallisuusverkon (TUVE) käyttöönotto ei rajaudu pelkästään pelastustoimeen ja sisäministeriön hallinnonalaan, vaan sillä turvataan valtion ylimmän johdon ja yhteiskunnan

turvallisuuden kannalta tärkeiden viran-omaisten yhteistyö ja viestintä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Tavoitteisiin esitetään lisättäväksi pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittäminen sekä materiaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden strategiset tavoitteet. Perustelu: Pelastustoimen kansallisen kalustonhallintaohjelman kehittämisellä sekä ma-teriaalisen varautumisen ja huoltovarmuuden tavoitteiden määrittämisellä on merkittävä yhdyspinta pelastustoimen uudistuksen tavoitteisiin sekä pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyvyn muodostumiseen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla (tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa). Lisäksi se mahdollistaa pelastustoimen hallinnonalan yhdenmukaisen tietoon perustuvan kokonaisnäkemysmuodostamisen pelastuslaitoksien käytössä olevasta pelastus- ja erityiskalustosta ja materiaalisen varautumisen kokonaisuudesta sekä antaa riittävät perusteet tarkoituksenmukaisen huoltovarmuuden ja varastokapasiteetin määrittämiselle Suomessa. Tämä tietoon perustuva kokonaisnäkemys mahdollistaa osaltaan myös pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien tarkoituksenmukaisen käyttöön saamisen kansallisella sekä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen osa-alueilla.

12 § Sisäministeriön aloite sote-maakunnan lisärahoituksen myöntämisestä

Sote-järjestämislain 50 § mukaan valtio voi osallistua sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittavan valtakunnallisen alueellisen valmiuden ja varautumisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen tai poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitamiseen. Myös pelastustoimessa on vastaavia tarpeita. Pelastustoimen järjestämislain 12 § viittaa sote-maakuntien rahoituksesta annetun lain 12 §. Rahoituslain 12 § ei käsittele lisärahoitusta vaan valtionavustusta, lisärahoitusta käsitellään rahoituslain pykälissä 11 § Sote-maakunnan lisärahoitus ja 26 § Lisärahoituksen myöntäminen ja maksaminen. Tarkoitetaanko pelastustoimen järjestämislain 12 §:ssä lisärahoitusta vai valtionavustusta?

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Järjestämislakiehdotus sisältää aluehallintovirastoille (AVI) muodostuvan asiantuntija-arvion laadintatehtävän (14 §) sekä valvonta ja ohjaustehtävän (17 §, 18 §). Aluehallintoviraston roolia ja asemaa voisi olla tarkoituksenmukaista tarkastella pelastustoimen järjestämislakiehdotuksen sisällön ja toteuttamisen näkökulmasta uudestaan. Järjestämislakiehdotuksen sisältämän keskitetyn valtionohjauksen toteuttamisen tavoitteita ja kokonaisuudenhallintaa ei parhaalla mahdollisella tavalla tue se, että Suomessa olisi myös jatkossa kuudessa aluehallintovirastossa pelastustoimen ja varautumisen vastuualueet, jotka arvioivat ja valvovat palvelujen saatavuutta sekä pelastustoimen palvelutasoa oman toiminta-alueensa osalta. Pelastustoimen raportointi ja arviointitoimenpiteet voisi olla tarkoituksenmukaista keskittää sisäministeriöön, joka johtaa, ohjaa ja valvoo yleisesti pelastustointia ja pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa. Em. toimintojen keskittäminen sisäministeriöön tukisi ja voisi osaltaan edistää myös pelastustoimen uudistuksen tavoitteiden toteuttamista. Tavoitteena tehokas ja yhtenäinen pelastustoimi koko Suomessa

Pelastustoimen hallinnonalan ohjausrakenteen osalta voisi olla tarkoituksenmukaista pohtia siirtymistä kaksiportaiseen ohjausjärjestelmään, joka osaltaan selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi pelastustoimen hallinnonalan johtamista, ohjaamista ja valvontaa. Lisäksi voidaan vielä todeta, että kaksiportainen ohjausjärjestelmä ja keskittäminen eivät ole ristiriidassa pelastustoimen järjestämislain 7 § 2 mom. kanssa, jonka mukaisesti aluehallintovirasto voi tukea sisäministeriötä 1 ja 2 momentissa säädetyissä tehtävissä.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä.

Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäntely hyväksyttävä?

ei

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

kyllä pääosin

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä pääosin

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Voimaanpanolaki 4. luku

Kuhmon kaupunki vaatii uudelleen tarkintaa kuntien omistamien sote-kiinteistöjen irtaimen omaisuuden siirtoa koskevaan ehdotukseen. Kuhmon kaupunki ei hyväksy irtaimen omaisuuden siirtoa maakunnalle korvauksetta. Siirtyvällä irtaimella omaisuudella on ollut merkittävä hankinta-arvo ja irtainta omaisuutta on hankittu myös investointeina ja osin leasing-periaatteella. Sote-kiinteistökannan vuokra-aikaisitoumus on aivan liian lyhyt. Kuntien irtaimen omaisuuden siirto maakunnalle on korvattava käyvästä arvosta.

Voimaanpanolain 41 § 2 mom. tulee muuttaa seuraavasti:

”Kunnalla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettu korvaus siltä osin, kuin omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista johtuva kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,7 prosenttiyksikköä 0,25 prosenttiyksikköä (korvausraja).”

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kuhmon kaupunki huomauttaa, että kunnilla on hyvin korkea kynnys investoida niiden omistukseen jääviin sote-toimitiloihin, mikäli niiden tulevaisuus siirtymävaiheen jälkeen on epäselvä. Esimerkiksi Kuhmon kaupungissa on meneillään uuden terveysaseman suunnittelu johtuen nykyisen terveysaseman vakavista sisäilmaongelmista. Uusi terveysasema on välttämätön ja hanketta ei voida siirtää tulevaisuuteen. Miten Kuhmon kaupunki voi käynnistää uuden terveysaseman investoinnin, mikäli ei ole mitään takeita siitä, tuleeko uusi SOTE-maakunta varmuudella käyttämään näitä tiloja?

Kuntien taloudelliset edellytykset tehdä sote-toimitilojen perusparannuksia on rajoittunut. Kunnissa saattaa syntyä tahtotila myydä sote-kiinteistöjä sijoittajille välttyäkseen näiden toimitilojen ylläpito- ja investointikustannuksista.

Vuokra-asetuksessa tulee luoda malli, joka mahdollistaa kuntien investointien riittävän rahoituksen.

Sote-maakuntien investointiraamiin tulee luoda mahdollisuus kuntien omistamien sote-toimitilojen ostamiseen tarpeen vaatiessa.

Uudistuksessa ehdotetaan perustettavaksi valtakunnallinen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskus, jossa maakunnat ovat ja valtio voi olla osakkaana. Osaamiskeskuksen tehtävänä on ylläpitää tilatietojärjestelmää, informoida valtioneuvostoa ja maakuntia investointipäätöksistä ja niiden vaikutuksista sote-maakuntatalouteen. Maakunnat voiva antaa myös muita tehtäviä osaamiskeskuksille ja maakunnilla on osaamiskeskuksen palveluiden käyttövelvollisuus.

Kuhmon kaupunki vastustaa valtakunnallisen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksen perustamista, osaamiskeskukselle ei ole tarvetta.

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty tilannetta, jossa eri luottolaitokset irtisanovat siirtyvät luottonsa joko uudistukseen sisältyvien puutteellisuuden vuoksi tai omista sisäistä syistä. Mikäli luotonantajat eivät hyväksy luottojen siirtoa, ne tulevat kuntayhtymien purkamisen yhteydessä perustajakuntien maksettaviksi. Tämä mahdollinen tilanne tulee käsitellä voimaanpanolaissa asianmukaisesti ottaen huomioon, että maakuntien lainojen rahoitusvastuun on tarkoitus siirtyä valtiolle.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Uudistuksessa maakunnille on tulossa täysimääräinen valtionrahoitus. Maakuntia kannustetaan kustannusten kasvun hillintään erityisesti valtion ohjausta lisäämällä, mutta myös sillä, että palvelutarpeen kasvu huomioidaan vain 80 prosenttisesti. Rahoituksen säästöleikkurina on tarpeen kasvun huomioiminen vajaana vain 80 % osalta, tavoitteena 1,5 mrd. € säästö vuonna 2035. Rahoituksen maksimimuutos on rajattu 150 €/asukas seitsemän (7) vuoden siirtymäaikana

Myös uhka arviointimenettelyyn joutumisesta kannustaa maakuntia kustannusvaikuttavaan toimintaan. Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan maakuntien rahoituksen taso on liian matala ja siten uhkaa kuntien valtionosuuksia.

Julkiselle taloudelle esitettyjen tavoitteiden tulee toteutua. Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan uudistus ei turvaa julkisen talouden kestävyyttä.

Maakunnille siirtyvät kiinteistöt tulevat maakuntien omaan taseeseen. Uudistuksessa ei ole tulossa kansallista tilakeskusta.

Kuhmon kaupunki huomauttaa, että selvitys uusien maakuntien verotusoikeudesta on kesken.

Uusien sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto on esitetty järjestettäväksi tavalla, joka on heikennys nykytilaan. Kuhmon kaupunki kannattaa Kuntien takauskeskuksen esitystä siitä, että sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuolto ulotetaan pelkästään siirtyville lainoille tarkoitetun järjestelyn lisäksi myös maakuntien uusiin lainoihin ja maksuvalmiusjärjestelyihin. Maakuntien verotusoikeuden puuttuessa lainoille tarvitaan valtion takaus. Tämä olisi väliaikainen ratkaisu, joka väistyisi maakuntien verotusoikeuden ja takauskeskuksen jäsenyyden myötä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät ja niiden painokertoimet ovat kehittyneet oikeaan suuntaan maakuntien rahoituksen kohdentumisen näkökulmasta. Esitetyn rahoitusmallin kokonaisvaikutuksia tulee kuitenkin vielä tarkemmin arvioida ja varmistaa etteivät esitetyt muutokset johda palveluiden vaarantumiseen yhdenkään sote-maakunnan osalta. Määräytymistekijöitä ja painokertoimia tulee lisäksi jatkuvasti edelleen kehittää palveluiden kustannuksia ja käyttöä koskevan tietopohjan parantuessa.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §

Uudistuksessa kuntien valtionosuusjärjestelmään esitetään pysyvästi merkittäviä tasausmekanismeja. Siirtyvien kustannusten ja siirrettävien tulojen tasausmekanismit eivät saa heikentää kuntien taloutta. Kuhmon kaupungin näkemys on, ettei rahoituksen siirtomalli saa pysyvästi heikentää yhdenkään kunnan talouden tasapainoa. Nyt esitetty muutosrajoittimen laskentamalli kohtelee epäoikeudenmukaisesti erityisesti niitä kuntia, jotka ovat hoitaneet niille annetut lakisääteiset tehtävät ja velvoitteet erityisen hyvin, kun otetaan huomioon tarvevakioitu tehokkuus.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Heikentynyt kuntatalous ja COVID-19 koronaviruspandemia vaikuttavat nyt uudistuksen kuntatalouden laskelmiin.

Esitys ei huomioi viimeaikaisia akuutteja talouden muutoksia, kuten kuntatalouden heikentymistä tai koronaepidemiaa. Esitys ei huomioi kuntien tai perustettavien sote- maakuntien kasvua tai supistumista eikä siten myöskään investointitarpeita tai säästöpotentiaalia. Kustannusten ja tulojen siirto tehdään poikkileikkaustilanteessa, jossa olennaista on kuntien talous kuluvana vuonna ja jatkossa. Kuntatalouden muuttunut tilanne, erityisesti COVID-19 koronaviruspandemia vaikuttavat täsmälleen juuri vuosiin 2020-2022, joiden kustannus- ja tulotietoja käytetään uudistuksen laskelmien pohjana.

Esitetty malli johtaa kuntien merkittävään suhteellisen velkaantuneisuuden kasvuun. Esityksen 100 €/asukas enimmäismuutosten raja tai yhden (1) yksikön muospaine kunnallisveroprosenttiin on kestämaton tässä kuntataloustilanteessa. Muutoksia on esityksessä myös valtionosuuden määräytymisperusteisiin, mm. 50 % kiinteistöverosta tulopohjan tasaukseen.

Syrjäisyyden perusteella määräytyvän kunnan syrjäisyyden lisäosan määräytymisperusteita ei esitysluonnoksessa ole tuotu vielä tarkasti esille. Esityksen mukaan syrjäisyyden laskennassa otettaisiin huomioon tiestö, nykyisen linnun teitse tehtävän laskennan sijaan. Syrjäisyyteen liittyvät myös pitkät koulukyydit, tiestö ja vesistö, etenkin Pohjois-Suomessa käytössä oleva yksityisteiden tukeminen ja mm. kirjastoautopalvelut.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Arvonlisäverolaki 130 a §: Esityksen mukaan kunnilla olisi mahdollisuus tarjota terveydenhuollon palveluita vapaaehtoisena palveluna. Kunnan omama tuotantona järjestämiin terveydenhuollon palveluihin liittyvät hankintojen arvonlisäverot saadaan 130§:n mukaisesti palautuksena. Jos kunta kuitenkin hankkii osan palvelusta alihankintana yksityiseltä palveluntarjoajalta verottomana terveydenhuoltopalveluna, niin esityksen mukaan kunnalla ei olisi oikeutta laskennalliseen palautukseen hankinnasta kuten nykyisin. Tämä aiheuttaisi hankintaneutraaliteetti ongelman. Myös kunnalla tulee tästä syystä säilyttää oikeus laskennalliseen palautukseen myös sote-palveluiden osalta.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Veronmaksajien asema on uudistuksessa kiinnitetty. Kun verovelvollisen asema ei saa muuttua, kaikki muutosvaikutukset kohdistuvat kuntien talouteen. Verotulojen ja valtionosuuksien osalta uudistus koskettaa kaikkia kuntia. Uudistus voi aiheuttaa suuria muutoksia kunnan verorahoituksen rakenteeseen, mikä on verotulojen ja valtionosuuksien suhde jatkossa? Kuhmon kaupunki huomauttaa, että uudistus johtaa kuntien talouden tasapainon järkkymiseen.

Onko valmistelussa otettu huomioon yhteisöveron metsäerä? Kuhmon kaupungille yhteisöveron metsäerä on tärkeä elementti ja sen merkitystä tulee vahvistaa.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Puhtaus- ja ateriapalvelut moni kunta tuottaa omassa organisaatiossaan ja sisällyttää palvelut tilojen vuokraan tai myy ne sidosyksikölle, kuten vaikka vanhusten kotipalveluateriat. Mikäli maakuntaudistus menee eteenpäin, niin jatkossa maakunta ei ole kuntaomisteinen. Maakunta (sote) ei voi ostaa tukipalveluita kuntaomisteiselta toimijalta ilman kilpailutusta ns. in-house periaatteella. Maakunnan tukipalvelut ja kunnan tukipalvelut eriytyvät.

On hyvä muistaa, että tukipalvelut ovat monille kunnille myös strategisia palveluja. Ruokapalveluilta odotetaan vastuullisuutta, lähiruuan tarjoamista, ne ovat osa terveydenedistämisen kokonaisuutta

ja lisäksi ruokapalvelu luo paikallisia työpaikkoja. Pienissä kunnissa on usein käytössä myös yhteisiä moniosajaja työntekijöitä siivous- ja ruokapalveluissa.

Lakiluonnoksen mukaan henkilöstö siirtyy pakottavalla lainsäädännöllä

Nyt lausunnolla olevassa voimaannolaisissa ehdotetaan, että henkilö siirtyy maakunnan palvelulaitoksen tai maakunnan yhtiön palvelukseen, jos vähintään puolet työtehtävistä on kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä. Jos lakia tulkitsee juristin silmin, on kyseessä pakottava lainsäädäntö.

Voimaannolakiluonnoksen toimitilojen osalta taas esitetään, että ne jäävät kunnan omistukseen, mutta siirtyvät maakunnan hallintaan. Maakunta sitoutuu vuokraamaan tilat 3+1 vuotta. Lain mukaan vuokran tulisi kattaa kunnalle toimitilasta aiheutuvat kohtuulliset pääomakustannukset ja tilojen ylläpitokustannukset. Tällaisessa tilanteessa kun vuokraaja ei olekaan kuntaomisteinen toimija, toimitilojen yhtiöittämisvelvoite laukeaa hyvin suurella todennäköisyydellä. Tämä tarkoittaa siis suomeksi sote-kiinteistöjen vuokraamisen yhtiöittämistä. Kun nyt näyttää siltä, että uudistus edellyttää toimintojen yhtiöittämistä, tulee kunnilla olla riittävä aika varautua tähän.

Pykälän 20§ mukaan kunta tai siis sen yhtiö voisi sisällyttää vuokraan palkkakulut, jotka koskevat siivousta, laitehuoltoa ja kiinteistön hoitoa. Kuntaomisteinen yhtiö voisi ostaa nämä palvelut kunnalta in-house periaatteella. Lisäksi yhtiömuodossa toimiessaan on selvää, että vuokratason tulee kattaa kustannukset.

Lienee kuitenkin perusteltua kysyä, millä henkilökunnalla kunta tai kunnan yhtiö ylläpidon suorittaa, jos pykälä 14§ mukaan henkilökunta olisi siirrettävä maakunnan palvelulaitoksen tai maakunnan yhtiön palvelukseen? Vai onko tarkoituskin muodostaa maakunnallisia siivouksen, ruokahuollon ja kiinteistöhuollon tukipalveluyksiköitä, jotka ko. tehtävän hoitavat?

Esitys lienee kirjoitettu sairaanhoitopiirien tarpeesta johtuen. Se sijaan kuntien näkökulmasta kyseistä pakottavaa henkilökunnan siirtymistä kiinteistöhuollon, siivouksen ja ruokahuollon osalta ei tulisi missään tapauksessa säätää. Henkilöstön siirtyminen näiden palvelujen osalta tulisi tarkastella tapauskohtaisesti niin, että tehokkaat toimintakäytännöt voidaan jatkossakin turvata kunnissa.

Tässäpä esimerkki, joka ehkä avaa tilannetta erityisesti pienillä ja harvaan asutuilla paikkakunnilla. Otetaan esimerkkinä kunta, jonka koulukeskuksen keittiössä tuotetaan kaikki kunnan ja soten ateriat. Maakunta ei voi jatkossa ostaa näitä aterioita kunnalta suoraan vaan sen tulee kilpailuttaa palvelu (ellei se sitten osta niitä maakunnalliselta ateriapalveluyhtiöltä). Lisäksi, jotta kunta voi toimia

markkinoilla, sen tulisi yhtiöittää ruokapalvelut. Jos taas yhtiö haluaa säilyttää suhteessa kuntaan in-house aseman, niin se ei hankintalain mukaan myydä markkinoille eli maakunnalle tai yksityiselle toimijalle kuin 5% toiminnasta ja enintään 500 000 euron edestä tai jos markkinoita ei ole niin 10%. Pahimmassa tapauksessa pienissä kunnissa syntyy kaksi tarjoajaa, joista toinen tekee ateriat maakunnalle ja toinen kunnalle. Vielä absurdimman tilanteesta tekee se, että jos sote-palvelut kunnassa tuottaakin yksityinen toimija, niin se saa ilman kilpailuttamista ostaa kunnalta ateriapalveluja (tosin samoissa rajoissa). Yksi vaihtoehto tietysti olisi kuntien ja maakuntien yhteiset ruokahuollon palveluyhtiöt, mutta onko tämä tavoiteltavaa.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämistä vastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämistä vastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislakiin?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Lähtökohtaisesti yhtenevät aluejaot on perusteltu ratkaisuksi. Sote-maakuntarakennelain 1 §:n mukaan muutos sote-maakuntajakoon aiheuttaa vastaavat muutokset maakuntajakoon. Mainitun lain 3 §:n mukaan myös valtion viranomaisten toimialueiden tulee lähtökohtaisesti perustua maakuntajakoon mainitussa säännöksessä säädetyllä tavalla. Kuhmon kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että sote-maakuntajaon vaikuttaessa muihin aluejakoihin sote-maakuntajakoa ei voi tehdä pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden näkökulmasta. Muut aluejaot eivät saa olla alisteisia sote-rakenteille.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Uudistuksen kuntavaikutusten arviointia mm. kuntien rooliin, toimintaan, talouteen ja elinvoimaan ei voida pitää riittävänä. Uudistuksesta aiheutuvat merkittävimmät talouden muutosvaikutukset kohdistuvat kuntatalouteen ja ne voivat aiheuttaa suuria muutoksia kunnan verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen, kuntien talouden tasapainoon ja rahoitusasemaan.

Uudistuksen suoria ja välillisiä vaikutuksia kuntiin ja kuntien edellytyksiin vastata niille jäävistä tehtävistä tulee arvioida merkittävästi tarkemmin ja monipuolisemmin. Tätä kautta olisi myös jatkovalmistelussa paremmat edellytykset löytää keinoja kuntia koskevien kielteisten vaikutusten rajoittamiseen, sekä niiden aiheuttamien riskien hallintaan.

Arviota muutuskustannuksiksi tulee jatkovalmistelussa tarkentaa yhdessä kuntatoimijoiden kanssa. Erityisesti jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota kunnille aiheutuviin kustannuksiin, joihin tulee myös varata täysimääräinen valtionrahoitus. Kunnille aiheutuvien kustannusten arvioinnissa tulee huomioida suorien, muutosten valmistelusta ja tehtävänsiirtojen toteuttamisesta aiheutuvien kustannusten lisäksi, myös välilliset kustannukset. Lisäksi tulee arvioida ja tarkentaa tapaa, jolla toteutuneet kustannukset korvataan kunnille.

Kokonaisaikataulua ja vaiheistusta koskevassa uudelleenarvioinnissa tulee pyrkiä ratkaisuihin, jotka eivät tarpeettomasti kasvata uudistuksesta aiheutuvia kertaluonteisia tai pysyviä muutuskustannuksia.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Esitetty investointien ohjausmalli saattaa ketterän tietojärjestelmäkehittämisen ja digitalisaation edistämisen näkökulmasta olla liian raskas. Mallin ollessa liian rajoittava sote-maakunnat eivät kykene reagoimaan tarvittavalla nopeudella uusien teknologioiden käyttöönottoon ja tarjoamaan digitaalisia palveluja kansalaisille ja ammattilaisille.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Esitetty aikataulu on liian kireänä ICT-muutosten toteuttamisen näkökulmasta erityisesti niillä alueilla, joilla on tällä hetkellä käytössä useita asiakas- ja potilastietojärjestelmiä. Uudistuksen aikataulu tulisi asettaa siten, että sote-palveluiden vastuunsiirron edellyttämät välttämättömät tietojärjestelmämuutokset pystytään toteuttamaan.

Samanaikaisesti sote-uudistuksen kanssa ollaan alueilla toteuttamassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmäkehittämistä, jolloin osaavien henkilöiden saatavuus eri kehittämishankkeisiin on vaikeaa turvata.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

Seurauksia on erittäin vaikea arvioida, koska etukäteen ei voi arvioida, miten maakunnat tulkitsevat mitätöimyyttä koskevaa säännöstä. Ehdotettu säännös jättää hyvin paljon harkintavaltaa sekä maakunnalle että ministeriölle.

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

palvelutarpeen arviointi

muuta, mitä?

hallinto ja johtaminen, talous, tietohallinto ja ICT

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Kainuun SOTE

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Uudistuksella on erittäin kunnianhimoinen aikataulu: uudistus osin voimaan jo 2021/2023, uusien lakien valmistelun on oltava jouhevaa. Suurena vaarana on asioiden politisoituminen ja valmistelun keskeytyminen, jolloin tätäkään SOTE-uudistusta ei saada maaliin.

Keikkalääkäreiden käytön lopettaminen päivystyksessä

Lausuntokierroksella oleva sote-lakiluonnos uhkaa sairaaloiden ympärivuorokautista lääkäripäivystystä, joka on tällä hetkellä järjestetty monessa sairaalassa ostopalveluna. Luonnoksessa esitetään, että sote-maakunta ei voisi hankkia ostopalveluna järjestämisvastuun toteuttamiseen kuuluvia tehtäviä, kuten terveydenhuollon ympärivuorokautista yhteispäivystystä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lääkäripäivystystä saisivat tehdä vain virkalääkärit.

Rajoituksen läpimeno aiheuttaa valtakunnallisia ongelmia. Mikäli päivystystä saavat tehdä pelkästään virkalääkärit, muutos käytännössä romuttaa koko Suomen päivystysjärjestelmän. Päivystyksen rajaaminen pelkästään virkalääkäreille ei ole järkevää. Pahimmillaan päivystyksen puuttuminen lopettaa monella paikkakunnalla vuodeosastot ja tämä johtaa keskittämiseen. Monien paikkakuntien sairaaloissa päivystystä eivät voi hoitaa pelkästään virkalääkärit, koska lääkäreitä ei ole riittävästi. Mikäli virkalääkäreitä veloitetaan hoitamaan päivystystä, kiinnostus virkalääkäriin tehtävään vähenee.

Pienellä paikkakunnalla lääkäreiden päivystysaika kertyy jokaiselle lääkärille liian paljon. Muutos vaikuttaa huomattavasti lääkäreiden työnkuvaan, eikä se ole rajallisen resurssin eikä osaamisen optimaalista kohdentamista. Edessä voi olla myös ongelmia lääkäreiden rekrytoinneissa. Rekrytointiongelmien voi johtaa siihen, että virkalääkäreitä ei ole tarpeeksi, jotta sairaalan

arkitoimintaa voitaisiin pyörittää. Ostopalveluina ostetut kokonaisuudet ovat olleet varsin joustavia. Niihin hakeutuvat lääkärit voivat olla jossain organisaatiossa virkalääkäreinä, mutta ovat valmiita tekemään päivystyksiä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakien muuttaminen

Kuhmon kaupunki haluaa kiinnittää huomiota oppilas- ja opiskeluhuoltoon, johon sisältyvät psykologi- ja kuraattoripalvelut esitetään siirrettäväksi sote-maakuntien järjestämisvastuulle. Lakia oppilas- ja opiskelijahuoltolaista muutetaan uudistuksessa (oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1287/2013) 9 §:n osalta seuraavasti: Sote-maakunta, jonka alueella oppilaitos sijaitsee vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien 1 §:ssä tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Palvelut on järjestettävä oppilaitoksessa tai sen välittömässä läheisyydessä 1 §:ssä tarkoitetuille perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetussa opetuksessa oleville oppilaille.

Kuhmon kaupunki pitää erittäin tärkeänä huolehtia palvelujen saavutettavuudesta lähipalveluna, mikäli kunnilla ei jatkossa ole mahdollisuutta järjestää psykologi- ja kuraattoripalveluita itse. Lisäksi tulee varmistaa, että psykologit ja kuraattorit ovat yksilöllisen opiskeluhuoltotyön lisäksi vahvasti mukana yhteisöllisessä oppilas- ja opiskeluhuollossa. Kuhmon kaupunki kantaa huolta siitä, millä perusteilla palvelujen resursointi ja ohjaus sote-maakunnassa tehdään ja miten kunta voi siihen vaikuttaa.

Kuntien ja tulevien sote-maakuntien välinen yhteistyö tulee olla sujuvaa. Sivistys- ja sote-palveluiden yhteisiä käyttäjiä ovat erityisesti lapset, nuoret ja perheet. Näiden matalan kynnyksen palveluiden integraatiosta ja sujuvuudesta tulee huolehtia jatkossakin. Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan lakiehdotuksissa kuntien ja sote-maakunnan välisiin yhteistyömuotoihin tai -rakenteisiin viitataan kovin epämääräisesti. Yhteisillä asiakaspinoilla toimivat sivistys- ja sote-palvelut tarvitsevat tuekseen selkeät yhteistyörakenteet ja tiedonkulun kunnan ja sote-maakunnan välille.

Koulukuraattoripalvelut ja psykologipalvelut tulee voida järjestää myös kuntien omana tai yhteistoimintana. Kunnilla ja maakunnilla tulee olla mahdollisuus neuvotella psykologipalveluiden ja koulukuraattoripalveluiden järjestämistavasta.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ei tässä vaiheessa sisällytetä sote-maakunnan tehtäviin, joten kuntien paikalliset ja alueelliset ero huomioiden kunnilla tulee olla oikeus järjestää

ympäristöterveydenhuollon palvelut itse, alueellisessa yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai sopia tehtävän hoitamisesta maakunnan kanssa.

Harvaan asutut seudut

Harvaan asuttujen seutujen palvelut on turvattava. Uudistuksessa tulee siten huomioida liikkuvat palvelut ja digitalisaatio. Palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja saavutettavuutta voidaan parantaa digitalisaation ja liikkuvien palvelujen avulla harvaanasutulla seudulla.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Sote-maakuntien rahoitus- ja maksuvalmiushuollon ja siirtyvien lainojen rahoituksen jatkuvuuden turvaamiseksi takauskeskuslain uusi 1 b § muotoillaan seuraavasti:

”Sen lisäksi, mitä 1 ja 1 a §:ssä säädetään, takauskeskuksen myöntämät takaukset voivat kohdistua 1 §:ssä tarkoitettujen luottolaitosten varainhankintaan, jota käytetään

1) maakuntien rahoittamiseen sote-maakuntien rahoittamisesta annetun lain mukaisesti tai

2) luottolaitoksen myöntämiin sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamista koskevan lain (/) 20, ja 25 ja 26 §:ssä tarkoitettuihin siirtyviin velkoihin ja muihin sitoumuksiin sekä niihin liittyviin koron- ja valuutanvaihtosopimuksiin sekä muihin vastaaviin suojausjärjestelyihin.”

Näin turvataan sote-maakuntien rahoituksen saatavuus myös poikkeuksellisina aikoina. (Esim. finanssikriisin aikaan yksityiset rahoituslaitokset eivät tarjonneet lainoja kunnille)

Kilponen Raija

Kuhmon kaupunki - Kaupunginhallitus 22.9.2020 § 224